

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ▯ ▯ ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ▯ Λ. ▯ ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΓ' ΚΥΚΛΟΣ

ΔΕΛΤΙΟ 1

Ασχολούμαστε με το Κλασσικό και με τον Ελληνισμό ως πνεύμα και πολιτισμό, γιατί εκεί συναντούνται οργανικά σε μια μοναδική κορύφωση το καλό με το αγαθό, το ωραίο με το ωφέλιμο, το αισθητικό με το ηθικό και τα δύο με το αποτελεσματικό. Και η κλασσική αυτή ανεπανάληπτη σύγκραση γίνεται γιατί το κλασσικό θεμελιώνεται και διακατέχεται από τον Λόγο του Οντος. Η επαφή και ταύτιση με την συνολική πραγματικότητα είναι βέλτιστη και μέγιστη εκεί – και τα αποτελέσματα, κράτιστα σε όλη την ιστορία, μιλάνε από μόνα τους. Ένας ριζοσπαστικός και ουσιαστικός Γνωστικισμός κυριαρχεί στον κλασσικό Ελληνισμό, έκφραση σοβαρή της ουσίας του ανθρώπου ως λογικού ζώου. Θεωρητική σοφία και πρακτική φρόνηση είναι δύο όψεις του ίδιου πράγματος, της άρρηκτης επαφής με την κοσμική τάξη, με τον Λόγο του Οντος. Γνώση και πρόγνωση είναι το θεμέλιο και η απαραίτητη προϋπόθεση της έλλογης ανθρώπινης πράξης. Ορθολογική στοχοθεσία και διαχείριση μέσων προς επίτευξη των σκοπών είναι επίσης θέμα γνώσης και πρόγνωσης. Στρατηγική και τακτική στην δράση είναι ακριβώς αυτή η ορθολογική συνάρτηση μέσων και σκοπών που μόνη εξασφαλίζει συστηματική λειτουργικότητα και αποτελεσματικότητα. Στα Σεμινάρια μας έχουμε φέρει στον φυσικό τους κλασσικό συσχετισμό θεωρία και πράξη, φιλοσοφία και ιστορία, αφηρημένα ζητήματα και καυτά προβλήματα, πρώτες αρχές και έσχατα αποτελέσματα. Ακολουθούμε τον Λόγο του Οντος. Στην πολυετή αυτή πορεία έχω κάνει και ριψοκινδυνέψει εσκεμμένα αναλύσεις και προβλέψεις για τις Παγκόσμιες, τις Ευρωπαϊκές και τις Ελληνικές εξελίξεις. Και η επαλήθευσή τους είναι κραυγαλέα απόδειξη της δράσης του Νόμου του Οντος. Ακολουθούμε τον Λόγο του Οντος. Και οι α-νόητοι και ά-λογοι θαυμάζουν και απορούν και συμπιέζονται. Στο site του Ινστιτούτου (www.philosophical-research.org) μπορείτε να βρείτε παλαιότερο και πρόσφατο τέτοιο υλικό για σκέψη. (Σε λίγο θα υπάρξει μια νέα φάση συμπλήρωσης του). Επίσης δημοσιεύονται κάθε Κυριακή άρθρα μου στην «Εξπρες» και κάθε Δευτέρα επιφυλλίδες μου στον «Πατρινο Τύπο».

Ξεκινήσαμε την προηγούμενη Πέμπτη μια πνευματική Οδύσσεια που θα κρατήσει, και θα μας κρατήσει μαζί, μέχρι το καλοκαίρι. Θα μας κρατήσει, για να φθάσουμε στην «Ιθάκη». Γιατί ό,τι και να λέμε προσπαθώντας να ξεγελάσουμε τον εαυτό μας και να κρύψουμε την απόγνωση της αποτυχίας μας, χωρίς Ιθάκη δεν αξίζει ο δρόμος προς αυτήν.

Η επίτευξη του σκοπού είναι το στεφάνι της νίκης σε κάθε αγώνα και κανένα μέσο δεν έχει καθ' εαυτό αξία, παρά μόνο σαν μέσο για έναν σκοπό. Θα ήταν μισός θεός αυτός που θα διεκήρυττε: «Εγώ ειμί η Οδός». Από το άλλο μέρος, το τέλος (ο σκοπός) δεν επιτυγχάνεται παρά μέσω ορισμένων μέσων. Κι αν ακόμη στη φύση των πραγμάτων είναι πολλοί οι δρόμοι προς ένα στόχο, ένας είναι ο βέλτιστος, αυτός που μεγιστοποιεί τη σιγουριά επίτευξης του αποτελέσματος. Το εργαλείο και το έργο έχουν ουσιώδη συσχέτιση. Δεν κάνουν εξίσου διάφορα εργαλεία για ένα ορισμένο έργο. Ούτε ένα εργαλείο κάνει το ίδιο για διάφορες δουλειές. Δεν κόβουμε με κουτάλι παρά πολύ μαλακά πράγματα. Και δεν μεταφέρουμε με μαχαίρι παρά συμπαγή και σκληρά. Μέσο και σκοπός, ένεκα τινός και ου ένεκα, μαζί αποτελούν ένα όλο. Και έτσι ο Σαρκωθείς Λόγος είπε: «Εγώ ειμί η Οδός και η Αλήθεια και η Ζωή».

Έχει πολλές συνηρτημένες διαστάσεις η Οδύσσειά μας φέτος.

Είναι μια Οδύσσεια πρώτα από όλα ανακάλυψης του Όντος. Έχει χαθεί η επαφή με την πραγματικότητα. Το φαινόμενο έχει υποκαταστήσει την πραγματικότητα και έτσι έχει γίνει φανταστικό και όχι σημάδι του Όντος. Το μη-ον έχει θρονιαστεί στη σκέψη και έχει διασπάσει τη συνοχή της. Αντί να είναι Λόγος του Όντος η Σκέψη κατάντησε απλώς λόγος. Η τεχνητή τάξη αντικατέστησε τη φυσική, ο φανός του υποκειμένου πασχίζει μάταια να φωτίσει την ύπαρξη σαν το Φως του Κόσμου.

Οδύσσεια Αλήθειας λοιπόν.

Αλλά και Οδύσσεια Ζωής. Το διανοητικό Σκότος από την είσοδο του Μη-Όντος στο πνεύμα, συνοδεύεται αναγκαία από ένα αξιολογικό Σκότος στον ανθρώπινο βίο. Αξία έχει το τέλος, η τελειότητα της ουσίας κάθε πράγματος. Και η οντολογική συνάφεια που οριοθετείται με την κοσμική τάξη του όντος, ορίζει και την αξιολογική ιεραρχία της πραγματικότητας.

Χωρίς την ταύτιση με το ον, η ανθρώπινη ψυχή, ανικανοποίητη και αποτυχημένη στη ζωή της, μένει επίσης μετέωρη στη δράση της, αβέβαιη για τους σκοπούς, άστοχη στην επιλογή μέσων, θολή στις επιθυμίες της, συγκεχυμένη στις επιδιώξεις της: δεν χάνει μόνο τη διανοητική της ευκρίνεια και καθαρότητα, τη νοητικότητα του νου της, αλλά την κατατρώνει ολόκληρη το σαράκι του μη-όντος.

Τέλος η Οδύσσειά μας θα είναι και Οδύσσεια Επικοινωνίας. Επικοινωνούμε οι άνθρωποι όχι κατευθείαν μεταξύ μας αλλά μέσω της πραγματικότητας και μέσα στην πραγματικότητα, μέσω του Όντος και μέσα στο Όν. Η ταύτισή μας με το Ον μας κάνει να έχουμε επαφή το ένα προς το άλλο άτομο. Χωρίς τη διαμεσολάβηση του Όντος, θα είμαστε χωριστές και ανεπικοινωνήτες οντότητες χωρίς αλληλεπίδραση, σαν τις μονάδες του Leibnitz, οπότε και οι σχέσεις μας θα μπορούσε να είναι μόνο προϊόν μιας προκαθορισμένης αρμονίας

ανεξάρτητης από εμάς, από την ουσία μας, τις ιδιότητες και τις δυνάμεις μας. Η θεωρητική μέθοδος να βρούμε την αλήθεια, η πρακτική μέθοδος να ικανοποιηθούμε και ο δρόμος επικοινωνίας είναι ένα και το αυτό, κι αυτό είναι το ίδιο το τέλος (ο σκοπός) της θεωρητικής, πρακτικής και επικοινωνιακής προσπάθειάς μας, το *Ον* αυτό τούτο. Το *Ον* είναι σε όλα και μέσον και σκοπός. «Τούτο εστίν η Οδός και η Αλήθεια και η Ζωή». Ο Ελληνισμός και το Κλασσικό ορίζονται στον εσώτερο ουσιώδη πυρήνα τους από αυτή τη θέση. Στην Οδύσσειά μας θα χρειαστεί να κάνουμε μια μεταστοιχείωση των σκέψεών μας και της αξιολογίας μας, αν θέλουμε να κατανοήσουμε το Κλασσικό του Ελληνισμού και να το αντιπαραβάλλουμε προς το Νεωτερικό της Ευρώπης. Δεν αρκεί τίποτε λιγότερο από ένα *paradigm shift*. Έχοντας επανανακαλύψει τον Λόγο του *Οντος* θα στρέψουμε τον προβολέα του προς την Ευρωπαϊκή Νεωτερικότητα και με το καταγιστικό Απολλώνειο φώς θα διαλύσουμε τις ομίχλες της Koenigsberg, όπως θα το ήθελε ο Nietzsche, και θα δούμε το *Ding an sich*, θέλει δεν θέλει το Ευρωπαϊκό Πνεύμα. Θα το επιχειρήσουμε μαζί, με τις αναλύσεις και τις συζητήσεις μας.

Στην εναρκτήρια συνάντησή μας έθεσα το θεμέλιο του όλου εγχειρήματος με την πιο αποκαλυπτική διατύπωση (πιο αφηρημένη και γι' αυτό πιο βαθιά) του οντολογικού προβλήματος και στην οξύτερη αντίθεσή του προς το Νεωτερικό Ευρωπαϊκό γνωσιολογικό πρόβλημα. Το Σύστημα του Παρμενίδη είναι σαν Δωρικός Ναός – η ολοκληρωτική συνοχή της τέλει αρμονίας. (Ο ίδιος προτιμά την Σφαίρα ως προσομοίωση του *Οντος*, αλλά αυτό είναι άλλο θέμα που θα συναντήσουμε παρακάτω).

Το απόλυτο δεδομένο είναι το καθαρό γεγονός της ύπαρξης. Το *Είναι* είναι το απόλυτο. Στο τέλος της η Ευρωπαϊκή φιλοσοφία προσπάθησε να επανασυγκολληθεί προς την αρχή της φιλοσοφικής σκέψης για να ανανεωθεί σε μια δεύτερη βαθύτερη Αναγέννηση. Έτσι ο Heidegger έθεσε στη βάση της μεταφυσικής του το ερώτημα που χαρακτήρισε ως το πιο θεμελιώδες της φιλοσοφίας: «Γιατί υπάρχει το *ον* μάλλον παρά το *μηδέν*». Όπως θα δούμε στο τέλος της Οδύσσειάς μας, στον υπαρξισμό του Heidegger το πρόβλημα ακόμη πάσχει από τον Νεωτερικό Υποκειμενισμό, τιθέμενο φαινομενολογικά και όχι τελείως οντολογικά. Το απόλυτο δεδομένο για τον Παρμενίδη είναι η γυμνή ύπαρξη η ίδια. Εκφράζεται με την πρόταση «*έστιν*» χωρίς υποκείμενο και κατηγορούμενο. Δεν ξέρουμε ακόμη, στην αρχή της λογικής αποκάλυψης του *Οντος*, τι υπάρχει, ποια είναι η φύση του και ποιες ιδιότητες έχει, σε ποια κατάσταση ευρίσκεται και τι σχέσεις εμπεριέχει. Το γεγονός της ύπαρξης τίθεται ως η απόλυτη αρχή. Από αυτό ο Παρμενίδης θα παραγάγει το τι υπάρχει και ποια είναι τα χαρακτηριστικά του.

Στο ερώτημα του Heidegger, διατυπωμένο στο οντολογικό πεδίο, ο Παρμενίδης απαντά με την αναγκαιότητα της ύπαρξης. Υπάρχει το *ον* και όχι το *μηδέν* γιατί το να υπάρχει το *μη ον*, είναι αντιφατικό και άρα αδύνατο. Συνεπώς είναι αναγκαίο το ότι το *ον* υπάρχει, όπως και το ότι το *μη ον* δεν υπάρχει. Και μάλιστα ο Παρμενίδης προχωρεί ένα βήμα παραπέρα τη σκέψη. Η έκφραση «το *μη ον* δεν υπάρχει» δεν λέει τίποτε. Δεν υπάρχει κάτι, το *μη ον* ως λογικό υποκείμενο της πρότασης, το οποίο δεν υπάρχει. Εμπλεκόμαστε σε γλωσσικές συγχύσεις με τέτοιες διατυπώσεις. Δεν υπάρχει κάτι που είναι *μη ον*, κι έτσι δεν μπορούμε

ούτε να το νοήσουμε ούτε να το πούμε.

ούτε γὰρ ἂν γνοίης τό γε μὴ ἔον (οὐ γὰρ ἀνυστόν)
ούτε φράσαις
B2.7-8

Ούτε θα μπορούσες να γνωρίσεις το μη ον ούτε να το πεις. Διότι δεν είναι «ανυστόν», δεν μπορεί να διεκπεραιωθεί, να συντελεσθεί, να επιτευχθεί, να ολοκληρωθεί. Είναι αόριστο. Και μόνο το ορισμένο μπορεί να υπάρχει, υπάρχει και υπάρχει αναγκαία. Ωστε:

χρὴ τὸ λέγειν τε νοεῖν τ' ἔον ἔμμεναι· ἔστι γὰρ εἶναι,
μηδὲν δ' οὐκ ἔστιν.
[πρέπει να λέει κανείς και να νοεῖ ὅτι το ον εἶναι (γιατί εἶναι δυνατόν να εἶναι),
το μηδὲν δε δεν εἶναι δυνατόν να εἶναι.]
B6.1-2

Κι ἔτσι ἔχουμε τη μεγαλειώδη αρχὴ κάθε σκέψης:

εἰ δ' ἂγ' ἐγὼν ἔρέω, κόμισαι δὲ σὺ μῦθον ἀκούσας,
αἵπερ ὁδοὶ μοῦναι διζήσιός εἰσι νοῆσαι·
ἢ μὲν ὅπως ἔστιν τε καὶ ὥς οὐκ ἔστι μὴ εἶναι,
Πειθοῦς ἔστι κέλευθος (Ἀληθείη γὰρ ὀπηδεῖ),
ἢ δ' ὥς οὐκ ἔστιν τε καὶ ὥς χρεὼν ἔστι μὴ εἶναι,
τὴν δὴ τοι φράζω παναπευθεῖα ἔμμεν' ἀταρπὸν.
(και ακολουθοῦν οι δυο στίχοι που προανέφερα)
[Εμπρός λοιπόν ἐγὼ θα μιλήσω, και πάρε συ τον λόγο που θα ἀκούσεις,
ποιες εἶναι οι μόνες Ὀδοὶ Ἑρευνας που μπορεί να βοηθούν:
ἡ μια ὅτι Εἶναι και ὅτι εἶναι ἀδύνατον να μην εἶναι,
εἶναι ο δρόμος της Πειθοῦς (γιατί ακολουθεῖ την Ἀλήθεια)·
ἡ ἄλλη ὅτι ΔΕΝ Εἶναι και ὅτι εἶναι ἀνάγκη να μην εἶναι,
αὐτό, λέω, το μονοπάτι εἶναι παντελῶς ἀδιέξοδο].
B2

Υπάρχει και μια τρίτη οδὸς ἔρευνας, στην οποία ο Παρμενίδης επιτίθεται με μανιώδη σκληρότητα. Η οδὸς αὐτὴ ἀντιστοιχεῖ στην κοινὴ ἀντίληψη των πραγμάτων και στη φιλοσοφικὴ διάρθρωσή της ἀπὸ τον Ἡράκλειτο. Το κοσμοεἶδωλο των φαινομένων, ὅπου κυριαρχεῖ ἡ πολλαπλότητα και ἡ μεταβολή, ὅπου υπάρχουν πολλά πράγματα, και ὅπου κάθε πράγμα εἶναι μια πολλαπλότητα μερῶν και ιδιοτήτων, ὅπου τα πράγματα γίνονται και μεταβάλλονται και φθείρονται. Η οντολογικὴ θεμελίωση της πολλαπλότητας και της μεταβολῆς εἶναι ἡ ταυτόχρονη ικανοποίηση του «εἶναι» και του «μὴ εἶναι». Ἐνα πράγμα εἶναι ο εαυτός του, ἀλλὰ δεν εἶναι κανένα ἀπὸ τα ἄλλα πράγματα που υπάρχουν, ἐνὼ πάλι εἶναι ὅπως και ἐκεῖνα. Το κάθε μέρος ἢ ιδιότητα μιας σύνθετης ἐνότητος (ὅπως εἶναι ὅλα τα πράγματα) εἶναι κάθε ἄλλο μέρος ἢ ιδιότητα της ἴδιας σύνθετης ἐνότητος, ἀφοῦ συνυπάρχουν στο ἴδιο πράγμα – ἀλλὰ ταυτόχρονα δεν εἶναι κανένα ἀπὸ αὐτὰ ἀφοῦ ἔχει διαφορετικὸ ορισμὸ της ταυτότητάς του. Κάθε μεταβαλλόμενο εἶναι το ἴδιο πράγμα και δεν εἶναι το ἴδιο ἀπολύτως πράγμα. Αὐτὴ την οντολογικὴ προϋπόθεση του κοινού κοσμοεἶδωλου

πήρε ο Ηράκλειτος και την έκανε φιλοσοφία του προχωρημένου μονισμού των αντιθέτων. Γράφει ο Παρμενίδης:

Πρώτης γάρ σ' ἀφ' οδοῦ ταύτης διζήσιος <είργω>, αὐτὰρ ἔπειτ' ἀπὸ τῆς, ἣν δὴ βροτοὶ εἰδότες οὐδὲν πλάττονται, δίκρανοι· ἀμηχανίη γὰρ ἐν αὐτῶν στήθεσσι ἰθύνει πλαγκτὸν νόον· οἱ δὲ φοροῦνται κωφοὶ ὁμῶς τυφλοὶ τε, τεθηπότες, ἄκριτα φύλα, οἷς τὸ πέλειν τε καὶ οὐκ εἶναι ταῦτον νενόμισται κού ταυτὸν, πάντων δὲ παλίντροπος ἔστι κέλευθος.

B6.3-9

[αυτή λοιπόν είναι η πρώτη Οδός Έρευνας από την οποία σε εμποδίζω, (δηλαδή αυτή που έχει σαν αρχή το «δεν είναι») ύστερα όμως από εκείνη την οποία οι θνητοί που δεν ξέρουν τίποτε πλανώνται, οι δикέφαλοι· γιατί η αμηχανία στα στήθη τους κυβερνά παραπλανώμενο νοῦ· αυτοὶ δε περιφέρονται κωφοὶ ὁμοίως και τυφλοὶ, αποχαυνωμένοι, ἀκριτα φύλα, από τους οποίους το εἶναι και το μη εἶναι νομίζεται το αὐτό και ὄχι το αὐτό, και ὅτι υπάρχει ἕνας αντιθετικότροπος δρόμος των πάντων].

Η τελευταία φράση είναι μια κατευθείαν αναφορά στην “παλίντροπο” ή “παλίντονο” αρμονία του Ηρακλείτου και στην εικόνα του της συνεχούς μεταβολής και της ταυτότητας των αντιθέτων ως των δύο αντίθετων κατευθύνσεων της ίδιας οδού.

Το κοινό κοσμοεἶδωλο των φαινομένων της πολλαπλότητας και μεταβολής έχει την εμπειρία των αισθήσεων και τη συνήθεια της κοινής αποδοχής πίσω του, και ο Παρμενίδης μας καλεί να μη μας βιάσει η συνήθεια στον δρόμο του μη ὄντος και να μη δώσουμε πίστη και ισχύ στο «ἄσκοπο βλέμμα» και στη «βουερή ακοή» και στη «γλώσσα», αλλά να κρίνουμε με τον Λόγο την πολύμαχη απόδειξη («κρίναι δὲ λόγῳ πολὺδῆριν ἔλεγχον») που ο ἴδιος εἶπε.

Πάλι και πάλι επανέρχεται στην «πολεμική κραυγή» του. Η κρίση περί πάντων ἐγκείται στη βασική οντολογική διάζευξη ἢ «εἶναι» ἢ «δεν εἶναι». Και η διάζευξη είναι ἀνύπαρκτη κατ' ἀλήθεια. Το δεύτερο σκέλος της δεν μπορεί να νοηθεῖ οὔτε να λεχθεῖ:

ἢ δὲ κρίσις περὶ τούτων ἐν τῷδ' ἔστιν· ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν· κέκριται δ' οὖν, ὥσπερ ἀνάγκη, τὴν μὲν εἶναι ἀνόητον ἀνώνυμον (οὐ γὰρ ἀληθὴς ἔστιν οδός), τὴν δ' ὥστε πέλειν καὶ ἐτήτυμον εἶναι.

B8.15-18

[η δε κρίση περί αὐτῶν ἐγκείται σε αὐτό ἐδῶ: εἶναι ἢ δεν εἶναι· έχει δε κριθεῖ λοιπόν, ὅπως εἶναι αναγκαῖο την μια [πλευρά] που δεν νοεῖται και δεν ονομάζεται να την αφήνουμε (γιατί δεν εἶναι ἀληθὴς οδός), την ἄλλη δε [να θεωρούμε] ὅτι εἶναι και εἶναι ἀληθὴς.]

Από το ἀπόλυτο δεδομένο της ὑπαρξης, ο Παρμενίδης συνάγει τις χαρακτηριστικές ιδιότητες του υπάρχοντος. Από το ὅτι εἶναι συνάγει το τι εἶναι αὐτό που εἶναι. Οι αισθήσεις,

η συσσωρευμένη εμπειρία και ο κοινός νους εγκαταλείπονται υπέρ μιας αδήριτης ανάγκης της λογικής συνοχής. Ο Λόγος, ως φανέρωση της κοσμικής τάξης, έχει φανερωθεί πια σαν ένας νέος εκπάγλου ομορφιάς, σαν τον Απόλλωνα που αλαζονικά και ναρκισσιστικά στέκεται απέναντι στις δυνάμεις της Νύχτας που τον γέννησε.

Ο Παρμενίδης κάνει πρώτα μια συνοπτική διατύπωση των ιδιωμάτων του είναι:

μόνος δ' ἔτι μῦθος οδοῖο
 λείπεται ὡς ἔστιν· ταύτη δ' ἐπὶ σήματ' ἔασι
 πολλὰ μάλ', ὡς ἀγένητον ἔδον καὶ ἀνώλεθρον ἔστιν,
 μοῦνον ὃ οὐλομελές τε καὶ ἀτρεμές οὐδ' ἀτέλεστον.
 B8.1-4

(η γραφή «μοῦνον ὃ οὐλομελές τε» είναι δική μου αποκατάσταση του κειμένου από τις τρεις διαφορετικές παραδεδομένες γραφές των πηγών «έστι γὰρ οὐλομελές τε», «οὔλον μουνογενές τε» και «μοῦνον μουνογενές τε». Το «οὔδ' ἀτέλεστον» είναι διόρθωση του Brandis από το παραδεδομένο «ἡδ' ἀτέλεστον»).

[κι έτσι μόνος λόγος οδού
υπολείπεται ότι ΕΙΝΑΙ. Και σε αυτήν την οδό υπάρχουν σήματα
πάρα πολλά (δηλ. αποδείξεις), ότι ον αγέννητο είναι και ανώλεθρο,
μόνο, ολομελές και ατρεμές και όχι ασυντέλεστο].

Μόνο, γιατί δεν υπάρχει τίποτα άλλο εκτός από αυτό. Ολομελές γιατί είναι όλο ένα μέλος, δεν έχει καμιά διαφοροποίηση μέσα του. Ατρεμές, δηλαδή εδραίο και ακίνητο.

Συντελεσμένο γιατί δεν του λείπει τίποτα, δεν υπάρχει καμιά ανοικτή δυνατότητα για να πραγματοποιηθεί.

Μετά την συνοπτική διατύπωση, ο Παρμενίδης μπαίνει στην λογική ακολουθία των αποδείξεων, των «σημάτων» που υπάρχουν για να μας καθοδηγούν στον δρόμο του ΕΙΝΑΙ.

1) Το *ον* είναι αγέννητο και ανώλεθρο. Πώς θα μπορούσε να γεννηθεί το *ον*; Από το *ον*; Αλλά τότε προϋπήρχε. Από το *μη ον*; Αλλά ούτε να νοήσουμε ούτε να πούμε μπορούμε ότι το *ον* προήλθε από το *μη ον*. Γιατί ούτε νοητό ούτε λεκτό είναι το «δεν είναι», που θα περιέγραφε την κατάσταση πριν τη γέννηση του όντος. Ούτε από το τίποτε μπορεί να γίνει τίποτα εκτός από το τίποτα. Επιπλέον, πώς να αναζητήσουμε τη γέννα του όντος; Που και πότε; Και γιατί εκεί και τότε και όχι αλλού και άλλοτε; Δεν υπάρχει λόγος προτίμησης της μιας δυνατότητας έναντι οποιασδήποτε άλλης, γιατί δεν υπάρχει τίποτε αν δεν υπάρχει το *ον*.

Και τέλος είναι λάθος να μιλάμε για παρελθόν, παρόν και μέλλον για το ον. Δεν υπάρχει στο χρόνο, αλλά σε ένα αιώνιο παρόν. Ο χρόνος θα διασπούσε τη δύναμη συνοχής του, αφού η διάκριση σε πρότερο και ύστερο θα θεμελιώνει οντολογική δυνατότητα διακοπής της ύπαρξής του. Ακριβώς όπως ο χώρος ως συνεχές θα ακύρωνε την αναγκαιότητα της αδιάσπαστης ολότητάς του. Το διαιρετό εις άπειρο του χώρου θα θεμελιώνει την οντολογική δυνατότητα της διάσπασης του όντος. Η αναγκαιότητα της ύπαρξής του όμως αποκλείει τέτοιες δυνατότητες. Άρα το ον υπάρχει εκτός χρόνου και χώρου ως συνεχών. Είναι αμέριστο.

οὐδέ ποτ' ἦν οὐδ' ἔσται, ἐπεὶ νῦν ἔστιν ὁμοῦ πάν,
ἓν, συνεχές. τίνα γὰρ γένναν διζήσεται αὐτοῦ;

πῇ πόθεν αὐξηθέν; οὐδ' ἐκ μὴ ἐόντος ἑάσσω
φάσθαι σ' οὐδὲ νοεῖν· οὐ γὰρ φατὸν οὐδὲ νοητὸν
ἔστιν ὅπως οὐκ ἔστι. τί δ' ἂν μιν καὶ χρέον ὥρσεν
ὑστερον ἢ πρόσθεν, τοῦ μηδενὸς ἀρξάμενον, φῦν;
οὕτως ἢ πάμπαν πελέναι χρεῶν ἔστιν ἢ οὐχί.
οὐδὲ ποτ' ἐκ μὴ ἐόντος ἐφήσει πίστιος ἰσχύς
γίγνεσθαι τι παρ' αὐτό· τοῦ εἵνεκεν οὔτε γενέσθαι
οὐτ' ὀλλυσθαι ἀνῆκε Δίκη χαλάσασα πέδησιν,
ἀλλ' ἔχει.

.....

πῶς δ' ἂν ἐπειτ' ἀπόλοιτο ἐόν; πῶς δ' ἂν κε γένοιτο;
εἰ γὰρ ἐγένετ' οὐκ ἔστι, οὐδ' εἰ ποτε μέλλει ἔσεσθαι.
τῶς γένεσις μὲν ἀπέσβεσται καὶ ἄπυστος ὀλεθρος.

B8.5-21

[(το ον) οὔτε ἦταν κάποτε οὔτε θα εἶναι, ἐπειδὴ εἶναι τώρα ὅλο μαζί το παν,
ένα, συνεχές· γιατί ποια γέννα θα ψάξεις να βρεις γι'αυτό;
πού και πότε αυξήθηκε; οὔτε θα σε αφήσω να πεις «από το μη ον»
οὔτε να το νοήσεις· γιατί δεν είναι ρητό οὔτε νοητό
ὅτι ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ. Και ποιο χρέος θα το διειγηρε
να γίνει υστερότερα ἢ πρωτύτερα, αρχίζοντας από το μηδέν;
έτσι ἢ πρέπει να εἶναι παντελώς ἢ καθόλου·
οὔτε ποτέ θα αφήσει ἡ ἰσχύς της πεποίθησης ἐκ του μη-όντος
να γίνει κάτι ἐκτός ἀπὸ αὐτό. ἔνεκα αὐτοῦ (του λόγου) οὔτε να γίνει
οὔτε να χαθεῖ δεν ἀφησε ἡ Δίκη (το ον) χαλαρώνοντας τις πέδες,
ἀλλὰ το κρατάει.

.....

και πῶς, ὄντας (το ον) μετὰ θα χανόταν; και πῶς ἀραγε θα γινόταν;
γιατί αν ἐγινε, δεν εἶναι, οὔτε (εἶναι) αν κάποτε μέλλει να εἶναι.
έτσι ἡ γένεση ἔχει ἀποσβεσθεῖ και ο ἀνήκουστος ὀλεθρος].

2) Το ον εἶναι ἀδιαίρετο γιατί εἶναι ἀπολύτως ὁμοιογενές στην ολότητά του. Αφού ὑπάρχει
μόνο το ον και τίποτε ἄλλο, ἡ μόνη ἀνομοιογένεια, αν ὑπῆρχε, θα συνίστατο σε
διαφοροποίηση της ιδιότητος του εἶναι: κάπου θα ἦταν καλύτερο εἶναι και κάπου χειρότερο,
κάπου περισσότερο ον και κάπου λιγότερο. Αλλὰ ἀκριβῶς ἐπειδὴ δεν ὑπάρχει τίποτε ἐκτός
του ὄντος, δεν υφίσταται κανένας λόγος και καμία αἰτία για μια τέτοια ὁποιαδήποτε
διαφοροποίηση. Ἡ Ἀρχὴ του Αποχρώντος Λόγου (ὅτι δηλαδὴ για κάθε τι πρέπει να ὑπάρχει
κάποιος λόγος και αἰτία που το κάνει να εἶναι ἔτσι και ὄχι ἀλλιῶς), ἀπαγορεύει λοιπὸν
ὁποιαδήποτε ποιοτική ἢ ποσοτική διαφορά στο γεγονός της ὑπαρξης και κατὰ συνέπεια στο
υπάρχον. Το ον εἶναι ἡ ἀπόλυτη πληρότητα, δεν εἶναι δυνατόν κάτι να ὑπάρχει λιγότερο ἢ
περισσότερο. Το εἶναι δεν ἔχει διαβάθμιση οντότητας. Ἡ ΕΙΝΑΙ ἢ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ. Το ον κολλάει
πάνω στο ον και τίποτε δεν μπορεῖ να το χωρίσει. Δεν ὑπάρχει μηδέν μέσα στο ον
(αντιπαραβάλετε Sartre). Αφού λοιπὸν δεν ὑπάρχει καμία ἀνομοιογένεια στο ον, καμία
ρωγμὴ οὔτε χαραμίδα στην ὁμογενή πυκνότητά της πληρότητάς του, δεν ὑπάρχει
δυνατότητα να διαιρεθεῖ και διασπασθεῖ και διαμελισθεῖ σαν τον θεό (τον Ζαγρέα), αφού
μάλιστα δεν ὑπάρχει και τίποτα ἄλλο ἐκτός του ἢ μέσα του.
οὐδὲ διαιρετὸν ἔστιν, ἐπεὶ πᾶν ἔστιν ὁμοῖον·

οὐδέ τι τῇ μᾶλλον, τό κεν εἴργοι μιν συνέχεσθαι,
οὐδέ τι χειρότερον, πᾶν δ' ἐμπλεόν' ἐστίν' ὄντος.
τῷ ξυνεχές πᾶν' ἐστίν· ἔδον γὰρ ἔδοντι πελάζει.

B8.21-25

[ούτε είναι διαιρετόν, διότι όλο είναι όμοιον.
ούτε είναι κάπου κάπως ισχυρότερο, που θα το εμπόδιζε να συνέχεται,
ούτε κάπως χειρότερο, αλλά όλο (το ον) είναι πλήρες του όντος.
γι' αυτό είναι όλο συνεχές· γιατί το ον πλησιάζει στο ον].

Το συνεχές του όντος είναι η απόλυτη ομοιογένειά του που δεν επιδέχεται οποιαδήποτε τοπική, χρονική, ποσοτική ή ποιοτική διαφοροποίηση ή σχέση. Είναι το αντίθετο της μαθηματικής συνέχειας των μεγεθών. Το οντολογικό συνεχές αποκλείει, ενώ η μαθηματική συνέχεια προκαλεί, την επ' άπειρον διαιρετότητα. Για τον Παρμενίδη η λέξη έχει την αρχική της σημασία, συν+έχω. Όπως λέει, το ον κολλάει πάνω στο ον.

3) Το ον είναι ακίνητο και αμετάβλητο. Εξορίστηκε από την πραγματικότητα στη γένενα του μηδενός όχι μόνο η γέννησή του και η τελευταία του ως όλου, αλλά κάθε γένεση και φθορά. Οποιαδήποτε αλλαγή σημαίνει αρχή ύπαρξης κάποιου πράγματος που πριν δεν υπήρχε ή τέλος κάποιου που προϋπήρχε. Κι αυτό δεν είναι δυνατόν αφού καμία διαφοροποίηση δεν μπορεί να γίνει μέσα στο «σώμα» του όντος, στην απόλυτη πληρότητα του Είναι. Έτσι το ον μένει αναλλοίωτο, απόλυτα το ίδιο, υπάρχει σε κατάσταση μονής αυτό καθ' εαυτό, στον εαυτό του και όχι σε κάτι άλλο. Το ον δεν υπάρχει στον χώρο, όπως δεν υπάρχει και στον χρόνο. Εάν υπήρχε στον χώρο, θα μετείχε στη διαιρετότητα του χώρου και έτσι συνεπώς και στον χρόνο και στην κινητικότητα, αφού η διαίρεση θα ήταν αρχή μεταβολής. Το ον μένει εγκλωβισμένο στην απόλυτη πληρότητά του, πιο ισχυρά αλυσοδεμένο από ό,τι οποιοσδήποτε εξωτερικός δεσμός θα το υποχρέωνε να μένει ατρεμές και έμπεδο. Η απολυτότητα της ύπαρξής του και η ανελάττωτη και αδιαφοροποίητη πληρότητα του είναι του είναι ακριβώς οι Μεγάλοι Δεσμοί που το κρατούν στην ύπαρξη χωρίς αρχή και τέλος στον χώρο και χρόνο (επειδή είναι εκτός χώρου και χρόνου), κι αυτοί οι Μεγάλοι Δεσμοί είναι το πέρας του. Το πέρας του Όντος δεν είναι το όριο του πέρα από το οποίο εκτείνονται οι δικαιοδοσίες άλλων πραγμάτων. Το πέρας του όντος είναι το γεγονός ότι δεν υπάρχει τίποτε άλλο εκτός από αυτό. Δεν μένει τίποτε για να ολοκληρωθεί η ύπαρξή του και η απόλυτη πληρότητα του είναι του. Υπ' αυτή την έννοια είναι πεπερασμένο και όχι ατελεύτητο. Γιατί αν ήταν ατελεύτητο θα είχε ανάγκη από κάτι που δεν έχει ακόμη εκπληρωθεί. Θα είχε κάποιο κενό στο είναι του που απέμενε να γεμίσει. Κάποια έλλειψη τέλους που θα έπρεπε να επιτευχθεί για να «τελειώσει» και τελειοποιηθεί. Βλέπουμε εδώ την ισχύ του Ελληνικού βιώματος του πέρατος, της ορισμένης μορφής, και την απέχθειά του προς την απειρία. Θα έχουμε πολλά να πούμε γι' αυτό στην Οδύσσειά μας αυτόν τον χρόνο.

αὐτὰρ ἀκίνητον μεγάλων ἐν πείρασι δεσμῶν
ἔστιν ἀναρχόν ἄπαυστον, ἐπεὶ γένεσις καὶ ὅλεθρος
τῇλε μάλ' ἐπλάχθησαν, ἀπῶσε δὲ πίστις ἀληθῆς.
ταῦτόν δ' ἐν ταύτῳ γε μένον καθ' εἰαυτό τε κεῖται
χοῦτως ἔμπεδον αὖθι μένει· κρατερὴ γὰρ Ἀνάγκη

πείρατος ἔνδεσμοῖσιν ἔχει, τό μιν ἄμφις ἐέργει,
οὐνεκεν οὐκ ἀτελεύτητον τὸ ἐὼν θέμις εἶναι·
ἔστι γὰρ οὐκ ἐπιδευές· ἐὼν δ' ἂν παντὸς ἔδειτο.

B8.26-33

(«ταῦτόν δ' ἐν ταύτῳ γε» αποκατέστησα ἀντὶ τοῦ συνήθους «ταῦτόν τ' ἐν ταύτῳ τε»).

[Λοιπὸν εἶναι ἀκίνητο μέσα στα Πέρατα Μεγάλων Δεσμῶν

ἀναρχο, ἀπαυστο, ἀφού γένεση καὶ ὀλεθρος

εκτοπίστηκαν στα ἄκρα μακριά, τὰ ἀπώθησε δε ἡ ἀληθὴς πεποίθησι.

Το ἴδιο δε μένον λοιπὸν στο ἴδιο, κείται καθ' ἑαυτό

καὶ ἔτσι μένει πάλι ἀκλόνητο· γιατί ἰσχυρὴ Ἀνάγκη

το κατέχει στα δεσμά του πείρατος, το ὁποῖο το περιφράσσει γύρω-γύρω.

Ὅθεν το ὄν δεν εἶναι θεμιτὸ νὰ εἶναι ἀτελείωτο·

διότι δεν του λείπει τίποτε· ἐνῶ ἀν ἦταν (ἀτελείωτο) θὰ του ἔλειπαν τὰ πάντα].

4) Το ὄν εἶναι ἰσότροπο, δεν διαφέρει κατεύθυνση ἀπὸ κατεύθυνση ἐντὸς του, ἀρα δεν ὑπάρχει κατεύθυνση καὶ γραμμικότητα σ' αὐτό. Εἶδαμε ὅτι το ὄν εἶναι ἀπόλυτα ὁμοιογενές. Δεν μπορεῖ το ὄν νὰ εἶναι μεγαλύτερο ἢ ασθενέστερο ἐδῶ ἢ ἐκεῖ, νὰ ἔχει ὁποιαδήποτε διαφοροποίηση στο εἶναι καὶ στὴν οὐτότητά του. Ὅποιαδήποτε ἀνωμαλία κατανομῆς του ὄντος κι ἀν ἦταν δυνατό νὰ σκεφθούμε θὰ ἀκυρωνόταν ἀμέσως, γιατί το ὄν θὰ ἔρρεε νὰ συναντήσῃ το ὄν ἐκεῖ που θὰ εἶχε (ἀν ἦταν δυνατόν) ὑστέρηση. Καὶ ἔτσι θὰ γινόταν παντελὴς ἐξομάλυνση. Τίποτε δεν θὰ μπορούσε νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὴν τὴν ἐξομάλυνση. Γιατί οὔτε το μὴ ὄν ὑπάρχει ὥστε νὰ ἐμποδίσῃ το ὄν νὰ φθάσῃ στο ὁμογενές του ὄν. Οὔτε το ὄν μπορεῖ νὰ εἶναι περισσότερο ἢ λιγότερο ὄν ἀπὸ ἄλλο ὄν. Το εἶναι δεν ἐπιδέχεται διαφοροποίηση καὶ κλίμακα ἱεραρχίας τῆς πραγματικότητας. Ἡ εἶναι ἢ δεν εἶναι. Καὶ δεν μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι. Ξαναγυρίζουμε στο θεμελιώδες ἐρώτημα τοῦ Παρμενίδη, ὁποῖο δρόμο καὶ νὰ πάρουμε. Ὅπως εἶπε:

ξυνὸν δέ μοι ἔστιν

ὀππόθεν ἄρξωμαι· τόθι γὰρ πάλιν ἴξομαι αὔθις.

B5

[_____ μου εἶναι ἀδιάφορο

ἀπὸ ποῦ θὰ ἀρχίσω· γιατί ἐκεῖ θὰ ἐπανέλθω πάλι].

Το ὄν λοιπὸν εἶναι στὴν ὁλοκληρία του «ἄσυλο». Τίποτα δεν μπορεῖ νὰ το ἀγγίξῃ, νὰ του κάνει κάτι, νὰ το σκυλεύσῃ, νὰ το συλήσῃ. Γιατί τίποτα δεν ὑπάρχει ἐκτὸς ἀπὸ αὐτό. Κι ἔτσι παντελῶς ὁμοιογενές καὶ ἰσότροπο, παντελῶς τετελεσμένο ἀφού τίποτα δεν του λείπει, ἀπολύτως ὁρισμένο συνεπῶς, μέσα στο πέρασ του, ἀρα πεπερασμένο (με τὴν Ἑλληνικὴ ἔννοια που δίνει το θετικὸ πρόσημο στο πέρασ καὶ στο ἀπείρο το ἀρνητικὸ), προσομοιάζεται με μιὰ τέλεια σφαῖρα. (Ἡ συνέχεια αὐτῆς τῆς παρομοίωσης εἶναι ὁ Σφαῖρος τοῦ Ἐμπεδοκλή, ἡ μιὰ ἀπὸ τὶς δυο ὁριακές καταστάσεις τοῦ Σύμπαντος κατ' αὐτόν).

αὐτὰρ ἐπεὶ πεῖρας πύματον, τετελεσμένον ἔστι

πάντοθεν, εὐκύκλου σφαίρης ἑναλίκιον ὄγκω,

μεσσόθεν ἰσοπαλὲς πάντη· τὸ γὰρ οὔτε τι μεῖζον

οὔτε τι βιαίτερον πελέναι χρεόν ἔστι τῇ ἢ τῇ.

οὔτε γὰρ οὐκ ἐὼν ἔστι, τὸ κεν παύοι μιν ἰκνεῖσθαι

εἰς ὁμόν, οὐτ' ἐὼν ἔστιν ὅπως εἴη κεν ἐόντος

τῇ μᾶλλον τῇ δ' ἥσσαν, ἐπεὶ πᾶν ἔστιν ἄσυλον.
οἱ γὰρ πάντοθεν ἴσον, ὁμῶς ἐν πείρασι κύρει.

B8.42-49

[Λοιπὸν, ἐπειδὴ τὸ πέρας εἶναι ἐσχατο καὶ τελευταῖο, (τὸ ον) εἶναι τετελεσμένο ἀπὸ ὅλες τις μεριές, παρόμοιο με τὸν ὄγκο μίας καλοστρογγυλεμένης σφαίρας, ἀπὸ τὸ μέσον ἰσοδύναμο καθόλα (πρὸς ὅλες τις κατευθύνσεις)· γιατί εἶναι ἀνάγκη

να μὴν εἶναι οὔτε μεγαλύτερο ὡς πρὸς κάτι οὔτε ασθενέστερο ἐδῶ ἢ ἐκεῖ.

γιατί οὔτε τὸ μὴ ον ὑπάρχει που θα σταματούσε τὸ ον να φθάσει

στο ἴδιο, οὔτε εἶναι δυνατόν τὸ ον να ἦταν ἐδῶ περισσότερο

καὶ ἐκεῖ λιγότερο ἀπὸ τὸ ον, ἐπειδὴ ολόκληρο εἶναι ἄσυλο.

(ὄντας) ἀπὸ ὅλες τις πλευρές ἴσο πρὸς τὸν εαυτὸ του,

συναντᾷ τὸ πέρας του (τα ὁριά του) με τὸν ἴδιο τρόπο].

5) Μένει μια τελευταία καίρια διάσταση τῆς οντολογίας τοῦ Παρμενίδη. Τι σχέση ἔχει με αὐτὸ τὸ ἀπόλυτο εἶναι ἡ νόηση καὶ ὁ λόγος, περὶ τῶν ὁποίων πολλές φορές ἀκούσαμε τι μποροῦν καὶ τι δὲν μποροῦν να κάνουν στὴν μέχρι τώρα ἀνάλυση. Τὸ μὴ ον δὲν μπορεῖ να νοηθεῖ οὔτε να λεχθεῖ. Πάσχουμε σύγχυση ὅταν νομίζουμε ὅτι μπορεῖ να γίνεῖ ἀναφορὰ στο μῆδέν. Ἡ νόηση νοεῖ κάτι, καὶ ὁ λόγος λέγει κάτι, ἀκόμη καὶ ἡ αἴσθησις αἰσθάνεται κάτι, καὶ αὐτὸ τὸ κάτι εἶναι ἓνα κάτι, δὲν εἶναι μῆδέν. Ἡ νόηση καὶ ὁ λόγος εἶναι νόηση τινός. Τὸ μῆδέν δὲν εἶναι κάτι που μπορεῖ να νοηθεῖ, να λεχθεῖ, οὔτε καν να γίνεῖ (καθ'ἑαυτὸ) περιεχόμενο αἰσθήσεως. Ὅταν σκεφτόμαστε με τὸν τρόπο που υπεισάγει τὸ μὴ ον στὴν νόηση καὶ στὸν λόγο, τότε ἀκολουθοῦμε τὴν τρίτη ὁδὸ, αὐτὴν που οξὺτατα καταδίκασε ὁ Παρμενίδης, ὅτι δηλαδὴ τὸ εἶναι καὶ τὸ μὴ-εἶναι ταυτίζονται καὶ δὲν ταυτίζονται μεταξύ τους. Λέμε δηλαδὴ τότε ὅτι τὸ μὴ ον «δὲν εἶναι», ἀλλὰ ταυτόχρονα ὅτι «εἶναι» ἀφού θεωροῦμε ὅτι τὸ νοοῦμε καὶ τὸ λέμε καὶ τὸ αἰσθανόμαστε.

Τὸ νοεῖν λοιπὸν εἶναι τοῦ Εἶναι, ἡ νόηση εἶναι τοῦ ὄντος, νοεῖ τὸ ον. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει τίποτα ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ον. Επομένως, τὸ νοεῖν πρέπει να ταυτίζεται με τὸ εἶναι. Τὸ νόημα εἶναι τὸ ἴδιο τὸ ον που νοεῖται στὸ νόημα. Ἡ πρόταση «ἡ νόηση νοεῖ τὸ ον» εἶναι ἀπόλυτα ἰσοδύναμη πρὸς τὴν «τὸ ον νοεῖ τὴν νόηση». Στὸ «νοεῖ» υποκείμενο καὶ αντικείμενο εἶναι τὸ ἴδιο, ὅπως ἀκριβῶς καὶ στὸ «εἶναι» υποκείμενο καὶ κατηγορούμενο εἶναι τὸ ἴδιο: ἡ θεμελιώδης πρόταση «εἶναι» ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν «τὸ ον εἶναι ον». Ἐτσι καὶ στὴν πρόταση «νοεῖ», υποκείμενο καὶ αντικείμενο εἶναι τὸ ἴδιο, δηλαδὴ τὸ ον, ἀφού τίποτε ἄλλο δὲν ὑπάρχει. Ἡ πρόταση αὐτὴ εἶναι ἰσοδύναμη πρὸς τὴν «τὸ ον νοεῖ τὸ ον».

[Ἀπὸ τὴν ἰσοδυναμία τοῦ «εἶναι» με τὸ «τὸ ον εἶναι ον», καὶ περαιτέρω με τὸ «τὸ ον εἶναι τὸ ον», προκύπτει ὅτι ἡ ὑπαρξὴ εἶναι πάντοτε ἡ ὑπαρξὴ τοῦ ὄντος (κάποιου πράγματος), καὶ τὸ ον (κάποιο πράγμα) δὲν μπορεῖ να νοηθεῖ χωρὶς τὴν ὑπαρξὴ του. Ἐδῶ λύνονται ἀπειρες συγχύσεις τῆς Σύγχρονης Φιλοσοφίας γύρω ἀπὸ τὴν διάκριση μίας υπαρκτικῆς, μίας ταυτωτικῆς καὶ μίας κατηγορικῆς λειτουργίας καὶ ἐννοίας τοῦ «εἶναι» (εἶναι = ὑπάρχει, εἶναι = εἶναι τὸ ἴδιο με, καὶ εἶναι = ἔχει αὐτὴν ἡ ἐκεῖνη τὴν ιδιότητα). Ἀλλὰ θα τὸ συναντήσουμε αὐτὸ τὸ θέμα πλείστες ὥστες φορές στὴν Ὀδύσσειά μας καὶ θα τὸ ἀναλύσουμε εἰς βάθος ὅταν φθάσουμε στα Ἑυρωπαϊκὰ πολιτιστικὰ δεδομένα.]

Τὸ νοεῖν συνεπῶς ταυτίζεται με τὸ εἶναι:

τὸ γὰρ αὐτὸ νοεῖν ἔστιν τε καὶ εἶναι

B3

Και αναλυτικότερα:

ταύτὸν δ' ἐστὶ νοεῖν τε καὶ οὐνεκὲν' ἐστὶ νόημα.
 οὐ γὰρ' άνευ τοῦ ἔόντος, ἐν ᾧ πεφαιτισμένον' ἐστίν,
 εὐρήσεις τὸ νοεῖν· οὐδ' ἦν γὰρ <ἦ> ἐστίν ἢ ἐσται
 ἄλλο πάρεξ τοῦ ἔόντος, ἐπεὶ τὸ γε Μοῖρ' ἐπέδησεν
 οὐλον' ἀκίνητόν τ' ἔμεναι· τῶι πάντ' ὄνομ(α)' ἐσται,
 ὅσσα βροτοὶ κατέθεντο πεποιθότες εἶναι ἀληθῆ,
 γίγνεσθαι τε καὶ ὀλλυσθαι, εἶναι τε καὶ οὐχί,
 καὶ τόπον ἀλλάσσειν διὰ τε χροά φανὸν ἀμείβειν.

B8.34-41

(αποκατέστησα την γραφή του Bergk «οὐδ' ἦν» ἀντὶ της συνήθους «οὐδὲν» στον τρίτο στίχο του αποσπάσματος).

[το ἴδιο εἶναι το νοεῖν και αὐτὸ του οποιου το νόημα εἶναι το νόημα.
 γιατί δεν θα βρεις το νοεῖν χωρίς το ον, μέσα στο
 οποίο εκφράζεται· γιατί ούτε ἦταν ούτε εἶναι ούτε θα εἶναι
 τίποτε ἄλλο εκτός από το ον, επειδὴ μάλιστα η Μοῖρα το ἔδεσε
 να εἶναι ὅλο και ἀκίνητο. Στο οποίο ὅλα εἶναι ὄνομα
 ὅσα οι θνητοὶ κατέθεσαν ἔχοντας την πεποίθηση ὅτι εἶναι ἀληθῆ,
 το να γίνεται κάτι και να χάνεται, να εἶναι και να μην εἶναι,
 και να μετατοπίζεται και να μεταλλάσσει τη λαμπρή του ἐπιφάνεια].

Εδὼ ο Παρμενίδης μας δίνει την ἀπάντηση στο αἶνιγμα του δεύτερου μέρους του ποιήματός του, ἐκεῖ που ἀντιμετωπίζει τον κόσμο των φαινομένων, των αἰσθήσεων, της ἐμπειρίας, του κοινού νου. Θα το δούμε σε ἐπόμενη συνέχεια το θέμα ἀλλὰ προαναγγέλει σε αὐτὸ το σημεῖο προκαταβολικά την ἀληθινὴ θέση του. Ὅλα αὐτὰ που οι αἰσθήσεις αἰσθάνονται και η κοινὴ σκέψη σκέπτεται εἶναι ἀπλῶς ὀνόματα που οι παραπλανημένοι θνητοὶ ἔδωσαν στο ἓνα και μοναδικὸ και ἀπόλυτο Ὀν. Γραμματικά θα λέγαμε ὅτι στο υπαρκτικὸ γυμνὸ Εἶναι προσέθεσαν κατηγορήματα, π.χ. «εἶναι λευκὸ». Τίποτε δεν ἄλλαξε. Ἐμεινε το Εἶναι, γιατί τίποτε δεν μπορεῖ να προστεθεῖ σε αὐτό, αφοῦ εἶναι παντελῶς τετελεσμένο και κλειστὸ στην ἀπολυτότητα της πληρότητάς του. Τίποτε δεν του λείπει, και τίποτε δεν μπορεῖ να του λείπει, αφοῦ τίποτε δεν ὑπάρχει εκτός από αὐτό, το σκέτο και ἀπλὸ Ὀν.

Απὸ το ἄλλο μέρος τα ιδιώματα που συνήγαγε ο Παρμενίδης για το Ὀν δεν ἐμπίπτουν στην ἴδια κατηγορία των «ονομάτων» χωρίς ὑπόσταση, γιατί λένε το ον μέσα στην πραγματικότητά του. Ἀγέννητο και ἀνώλεθρο εἶναι το ον ὄντως. Αὐτὰ τα κατηγορήματα δεν προσθέτουν στο ον κάτι ξένο προς αὐτό, ἀλλὰ εκφράζουν αὐτό που ἐμπεριέχεται στην ὑπόσταση του ὄντος. Η πρόταση «το ον εἶναι ἀγέννητο και ἀνώλεθρο» ἢ «το ον εἶναι σε ἓνα αἰώνιο παρόν», στην οὐσία λέει «το ον εἶναι ον». Ούτε ὑπαισέρχεται κάποια ἀνωμαλία και ἀντιφατικότηθα ἀπὸ το γεγονός ὅτι το ἀγέννητο και ἀνώλεθρο ἀντιτίθενται στη γένεση και φθορά του κόσμου των φανταστικῶν φαινομένων. Γιατί τότε θα δημιουργούσε πρόβλημα στο ον και το ὅτι μπορούμε να πούμε «το ον ΔΕΝ Εἶναι ΜΗ ὈΝ». Αὐτὰ εἶναι σοφιστικά μπερδέματα που δημιουργεῖ η ἀνθρώπινη γλῶσσα – και ἔτσι εἶναι ἀνύπαρκτα για τον Παρμενίδη. Ἀρκεῖ να μείνουμε στο θεμελιώδες θεώρημά του: Εἶναι ἢ ΔΕΝ Εἶναι.

Ἀς το δούμε τελικά και τυπικά το ζήτημα. Αφοῦ το Εἶναι δεν ἐπιδέχεται διαβάθμιση, τέσσερις εἶναι οι τυπικά λογικὲς δυνατότητες. Η «εἶναι» ἢ «δεν εἶναι» ἢ «εἶναι και δεν εἶναι» ἢ «οὔτε εἶναι οὔτε δεν εἶναι». Την τελευταία ο Παρμενίδης δεν την ἀναφέρει καθόλου

γιατί είναι αδιανόητη και γιατί από καθαρά τυπική λογική άποψη είναι ισοδύναμη προς την τρίτη. Εξηγώντας την αδυνατότητα της δεύτερης έχει γκρεμίσει και την πραγματολογική βάση της τρίτης. Μένει η προφανής μοναδική πρώτη.

Παρουσίασα παραπάνω την Παρμενίδεια σύλληψη στο πρώτο μέρος του έργου του, όπου ο λόγος είναι για το ον. Ακολούθησα στην ανάλυση την ακολουθία που νομίζω είναι ακριβέστερη, και η οποία επιβάλλει μια επαναδιάρθρωση του μέρους του ποιήματός του που έχουμε.

Θα συνεχίσω την Παρμενίδεια ανάλυση σε ένα ακόμη κείμενο σκέψης που θα σας κυκλοφορήσω.

Η σημασία του Παρμενίδη θα φαίνεται όσο προχωρούμε τις συζητήσεις μας στην Οδύσσειά μας. Όπως και η ανάγκη να συντεθούν οι ενοράσεις του σε ένα ολοκληρότερο σύστημα μαζί με άλλες εξίσου θεμελιώδεις για την Ελληνική Οδό του Λόγου.

Την Πέμπτη αυτή, 25 Νοεμβρίου, στις 8.30 το βράδυ, θα έχουμε τη δεύτερη συνάντησή μας του ΚΓ' Κύκλου.

Θέμα θα είναι όπως στο πρόγραμμα:

Κοσμική Τάξη και Σκοπός της Ύπαρξης:

Μοίρα και Τελειότητα.

Η εκδήλωση θα πραγματοποιηθεί και αυτή την φορά στην Αίθουσα Διαλέξεων του Ξενοδοχείου «BYZANTINO», Ρηγα Φεραίου 106.

Για τον χώρο των επόμενων εκδηλώσεων θα σας σταλεί σχετική ανακοίνωση.

Μετά την ομιλία ακολουθεί διεξοδική, ανοικτή συζήτηση.

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

.